

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Praxe mezinárodněprávní ochrany dětí

Prezentace k bloku 1 (opakování)

Zdeněk Kapitán

Technické poznámky

K práci v předmětu

- je třeba si opatřit předpisy (zejm. ÚZ Rodinné právo, ZMPS, nařízení Brusel IIa, evropské nařízení o výživném)
- před každou hodinou je třeba si zopakovat podle tématu bloku látku povinného kursu a seznámit se podrobněji s právní úpravou
- průběžně budou zadány dva úkoly pro domácí zpracování a vložení do odevzdávárny
- na druhém bloku zadáme témata kolokviálních prací

Obecně

Mezinárodní a přeshraniční prvek

- **mezinárodní prvek** = (skutková) okolnost, která si vynucuje použití mezinárodního práva soukromého (občanství, plnění přes hranice aj.)
- **přeshraniční (mezinárodní) prvek** = situace, kdy je skutkový stav rozložen současně ve dvou a více státech
- ne každý mezinárodní prvek je současně přeshraniční; kompetence Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí je založena toliko případy přeshraničního mezinárodního prvku

Mezinárodní právo soukromé a plynutí času

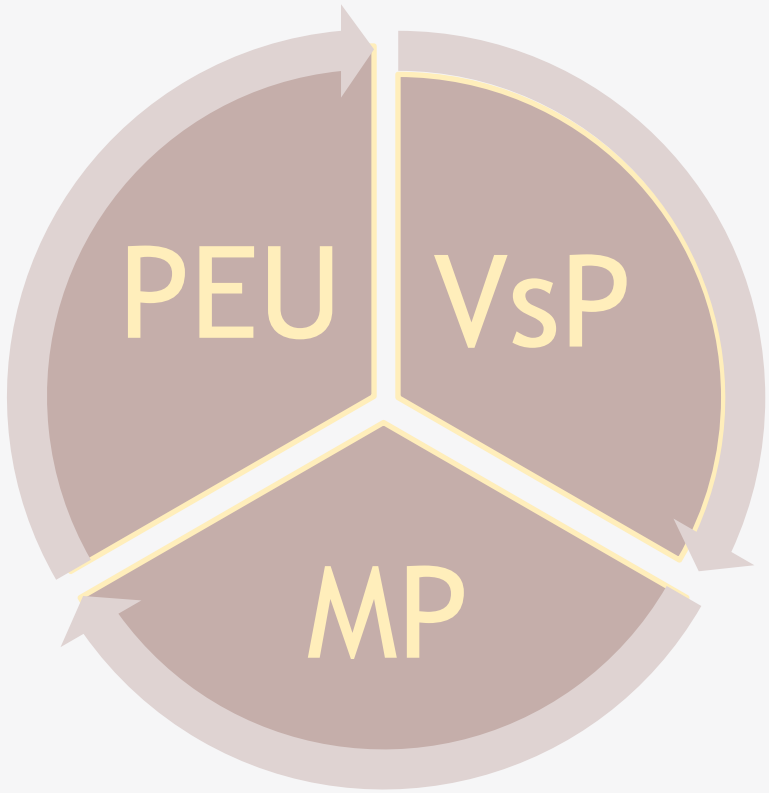
- z hlediska intertemporality se MPS chová jako hmotné právo a MPP jako procesní právo; důležitý je okamžik vzniku právního poměru
- viz přechodná ustanovení v § 123 ZMPS

Vztahy pramenů

České právo...

Aplikační přednost

- v případě, že je otázka regulována současně právem EU, mezinárodním právem i vnitrostátním právem, pak se použije v zásadě pořadí přednosti:
  1. právo EU
  2. mezinárodní právo
  3. vnitrostátní právo
- výjimky z uvedeného pravidla stanoví většinou samy předpisy, o jejichž vztah se jedná; jednou z výjimek je aplikace **zásady maximální výhodnosti** (viz příklad vztahu práva EU a Schengenské smlouvy)
- pro lepší pochopení vzpomeňte na schéma pracovně nazvané „Společenství vlastníků jednotek Světové společnosti“

Řešení (výslovně neřešených) konfliktů mezinárodních smluv

- nauka vypracovala pouze pravidla pro řešení konfliktu mezinárodních smluv
- pravidla: nastane-li konflikt konvencí, pak se použije ta, která je lex specialis; za lex specialis se považuje
  - lex posterior
  - přímá metoda před kolizní
  - dvoustranná (méněstranná) před mnohostrannou (vícestrannou)
  - **efektivnější před méně efektivní**
- použitelnost i pro vztah unijních nástrojů a mezinárodních smluv
- příměr s hromádkou předpisů (viz dále), příklady ...

Metodologie

„Hromádka předpisů“

- tvoří ji typologicky:
  - a) ZMPS
  - b) dvoustranné mezinárodní smlouvy
  - c) mnohostranné mezinárodní smlouvy
  - d) unijní předpisy
- „Opus“ Ministerstva spravedlnosti ...
- hledání v Eur-lex (konsolidovaná znění)
- smluvní státy mezinárodních smluv...
- **utřídění dle pravidel řešení vztahu a konfliktu pramenů**

Pro praktickou práci...

- konsolidovaná znění předpisů práva Evropské unie - viz hledání na Eur-lex; praktická ukázka
- vyhledávání aktuálního stavu smluvních států haagských smluv - viz hledání na www.hcch.net www.conventions.coe.int; praktická ukázka
- „opus“ Ministerstva spravedlnosti - materiál „Mezinárodní soudní spolupráce v civilních věcech Informace k jednotlivým státům“ aktuální verze je dostupná na extranetu Ministerstva spravedlnosti <http://extranet01.servis.justice.cz/extranet.aspx?j=33&o=23&k=3444&d=32175>

Způsob aplikace kolizních norem

- kolizní řešení lze z kolizních norem vyvozovat:
  - I. přímou aplikací
  - II. extenzivní interpretací kolizní normy
  - III. analogií
- praktická pravidla:
  1. pro aplikaci unijně-právních předpisů a mezinárodních smluv je třeba respektovat jejich specialitu plynoucí jejich věcným rozsahem; zde je třeba tendovat k restrikci (řešení dle bodu I. a II.)
  2. není-li něco upraveno předpisy dle bodu 1., je dán prostor pro aplikaci vnitrostátního kolizního práva; to má subsidiární povahu a vždy musí mít nějaké řešení (kromě bodů I. a II. tak připadá i bod III.)

Metodologie v krocích

1. Kvalifikace vztahu pro účely **procesní**
2. Nalezení orgánu s pravomocí pro rozhodnutí
3. Kvalifikace vztahu pro účely nalezení **rozhodného práva**
4. Nalezení a aplikace kolizní normy (včetně interpretace)
5. Nalezení práva rozhodného
6. Hodnocení účinků použití práva rozhodného
7. Možnost vznést výhradu veřejného pořádku
8. Nalezení náhradního práva rozhodného

Srov. i § 20 ZMPS

Příklad metodologie - nařízení Brusel IIa

- časová působnost - pro právní poměry vzniklé od 1. 5. 2004
- místní působnost - „vnitřní extraterritorialita“ EU (mimo DK)
- vztah k jiným nástrojům - specialita (čl. 59 a násl.)
- věcná působnost
  1. pozitivní: rozvod, rozluka, neplatnost manželství a rodičovská zodpovědnost
  2. negativní: rodičovství, adopce, jméno a příjmení, určení zletilosti, vyživné, část správy jmění, dědictví, opatření přijatá v důsledku trestných činů dětí
- působnost „MPS“:
  1. mezinárodní příslušnost - ano
  2. právo rozhodné - ne
  3. uznání a výkon - ano
  4. právní pomoc - ano (omezeně)

Příklad metodologie - haagská úmluva 1996

- časová působnost - pro právní poměry vzniklé od 31. 12. 2001
- místní působnost - mezi smluvními státy
- vztah k jiným nástrojům - subsidiarita (čl. 52)
- věcná působnost
  1. pozitivní: rodičovská zodpovědnost
  2. negativní: rodičovství, adopce, jméno a příjmení, určení svéprávnosti, výživné, část správy jmění, dědictví, sociální zabezpečení, veřejná opatření v oblasti vzdělání a zdravotnictví, opatření přijatá v důsledku trestných činů dětí, azyl
- působnost „MPS“:
  1. mezinárodní příslušnost - ano
  2. právo rozhodné - ano
  3. uznání a výkon - ano
  4. právní pomoc - ano (omezeně)

Praktické případy

1. Česká republika - Slovensko
  - a) mezinárodní příslušnost
  - b) právo rozhodné
  - c) uznání a výkon
2. Česká republika - Ukrajina
  - a) mezinárodní příslušnost
  - b) právo rozhodné
  - c) uznání a výkon
3. Česká republika - Maroko
  - a) mezinárodní příslušnost
  - b) právo rozhodné
  - c) uznání a výkon

Případ rodičovské (z)odpovědnosti...

1. Česká republika - Slovensko (dvoustr. sml. o PP, Brusel IIa, HÚ 1996)
  - a) mezinárodní příslušnost - nařízení Brusel IIa
  - b) právo rozhodné - HÚ 1996
  - c) uznání a výkon - nařízení Brusel IIa
2. Česká republika - Ukrajina (dvoustranná smlouva o PP, HÚ 1996)
  - a) mezinárodní příslušnost - HÚ 1996/dvoustranná sml. o PP
  - b) právo rozhodné - dvoustranná smlouva o PP (HÚ 1996)
  - c) uznání a výkon - dvoustranná smlouva o PP (HÚ 1996)
3. Česká republika - Maroko (HÚ 1996)
  - a) mezinárodní příslušnost - HÚ 1996
  - b) právo rozhodné - HÚ 1996
  - c) uznání a výkon - HÚ 1996

Obvyklé bydliště

Obvyklé bydliště I

obvyklé bydliště je v moderním mezinárodním právu soukromém používán jako

- a) základní kritérium pro určování mezinárodní příslušnosti soudů a jiných orgánů, a to například dle
  - předpisů sekundárního práva EU (např. soudní řízení ve věcech výchovy se vede ve státě obvyklého bydliště dítěte)
  - mezinárodních smluv Haagské konference MPS
- b) časté kritérium pro stanovení práva rozhodného ve vztazích mezinárodního rodinného práva
- c) kritérium použití mezinárodní smlouvy (například haagské adopční úmluvy)

Obvyklé bydliště II

- nezaměňovat obvyklé bydliště s „*jakýmkoliv*“ *bydlištěm*, ani *trvalým pobytem* dle zákona o evidenci obyvatel
- neexistuje definice obvyklého bydliště; *bydliště* dle nařízení Brusel I ≈ *obvyklé bydliště* dle nařízení Brusel IIa ≈ *obvyklý pobyt* dle nařízení o výživném ≈ *domicil* jako teoretický pojem ≈ místo, k němuž má osoba vytvořen subjektivní vztah
- Soudní dvůr EU ve věci A (věc C-523/08) potvrdil tendenci, podle které obvyklé bydliště musí být místo, ve kterém je osoba sociálně integrována
- je třeba respektovat skutečnost, že tato interpretace obvyklého bydliště platí pouze pro právo EU, nelze ji tedy automaticky používat pro haagské úmluvy

Rozsudek SDEU ve věci A (C-523/07)

Pojem „obvyklé bydliště“ podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že toto bydliště odpovídá místu, které vykazuje určitou integraci dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí. Za tímto účelem musí být přihlédnuto zejména k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v uvedeném státě. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit místo obvyklého bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.

Pro dnešek děkuji.